

Grigorij Klimov: Pieseň víťaza (úryvok z kapitoly 8)

Ivan Grznár, Filozofická fakulta PU, ivan.grznar@smail.unipo.sk

V tieto dni po víťazstve spomíname na každom kroku na tých, ktorí toto víťazstvo vydobyli.

Raz sme sa s majorom Dubovom prechádzali po bočných uliciach v blízkosti Kurfürstendammu, v anglickom sektore Berlína. Bola nedeľa, ulice boli prázdne a bez života. Chceli sme sa poprechádzať tam, kde niet medzinárodného zhonu berlínskej Piccadilly, mali sme chuť na okamih sa ponoriť do ozajstného Nemecka, aké bolo podľa našich predstáv pred vojnou: pokojného, čistého a pedantného.

Široké, stromami lemované ulice. Medzi ruinami sa ako archeológovia usilujeme nájsť a zrekonštruovať v našom vedomí predvojnový Berlín. Nie „brloh fašistickej bestie“, ktorým pre nás bol v posledných rokoch. Chceme vidieť mesto a ľudí, ktorí boli pre mnohých z nás skutočne symbolom kultúry, kým sa ich zmocnila megalománia.

Vyšli sme k maličkému tienistému ostrovčeku na križovatke troch ulíc. Pod košatými gaštanmi, v strede mora obrovského cudzieho mesta sa k sebe v bratskej jednote túlili dva čerstvé hroby. Zvláštny paradox povojnového Berlína.

Ohromení neobyčajným obrazom pristupujeme bližšie. Dva hlavami spletené brezové krížiky. Na jednom nemecká prilba, na druhom sovietska oceľová helma. Sovietska helma! Naokolo burávajú medzinárodné vášne a tu... Živí by sa mali učiť od mŕtvych!

Po pouličných bojoch zrejme našli na križovatke tunajší obyvatelia tieto dve mŕtvoly a pochovali ich, ako najlepšie vedeli, pod klenbou gaštanov. Úcta k mŕtvym bola silnejšia ako prízemná nenávisť.

Pekné miesto. Na jar sa tu bozkávajú zaľúbenci a na konároch gaštanov spievajú sláviky. Spievajú večnú pieseň o láske, o živote, o smrti. Je ti tu dobre, neznámy ruský vojak!

Odzrazu si uvedomím niečo, čo mi hrudi vyvolá nevysvetliteľnú, až bolestivú vlnu citov. Aj major si to všimol. Čerstvé kvety! Na oboch hrobách sú čerstvé kvety, ktoré tam položila čias starostlivá ruka.

Ako na rozkaz sme si zložili čiapky a mlčky sme si vymenili pohľady. Vidím, ako sa majorov pohľad zvláštne zmenil, ako sa mu okolo úst urobila ťažká vráska. Major vytiahne vreckovku a utrie si čelo, ktoré sa mu nečakane spotilo.

„U nás ako prvé zrovnávali so zemou nemecké cintoríny,“ – povie major priduseným hlasom. „Nech je prekliata táto vojna a ten, čo ju vymyslel“, – ešte tichšie dodá po chvíľke mlčania.

Zvedavá starenka, ktorá sa neďaleko prechádzala s dieťaťom, zastala, aby sa pozrela sa na ruských dôstojníkov, zriedkavých hostí v tejto časti mesta.

„Kto dal kvety na tie na hroby?“ – pýta sa jej major. Jeho hlas je prenikavý a chladný, akoby dával bojový rozkaz.

Vystupujeme po napoly zničenom schodišti domu, do ktorého nás poslala. Staršia Nemka, ktorá nám otvorila dvere, vystrašene cúvne, keď uvidí červené okolky na čiapkách. Tmavá chodba, zanedbaný byt, v ktorom nevidieť zvyčajnú rodinnú pohodu, v ktorom podľa všetkého chýbajú mnohí jeho obyvatelia.

Major urobí upokojujúce gesto: „Videli sme na hrobách kvety. To vy ste ich tam dali?“

Žena, ktorá sa ešte nespamätala zo zľaknutia a nevie, čo to všetko môže znamenať, váhavo hovorí: „Áno... Myslela som si...“ Zmätene zvierá ruky pod zásterou.

Major vyberie peňaženku, ani sa nepozrie a vyberie všetky peniaze, – niekoľko tisíc mariek, – a položí ich na stôl.

„Noste tam kvety aj ďalej“, – vraví. Potom dodá: „Na obidva hroby.“

Na tlačivo Štábu Sovietskej vojenskej správy major rozťahane napíše: „V mene Červenej armády prikazujem všetkým ruským vojakom a dôstojníkom poskytovať pomoc a podporu frau...“, podpíše sa, podá udivenej žene papier so sovietskym štátnym znakom.

„Ak sa niekedy prídete do kontaktu s Rusmi, toto Vám pomôže“.

Porozhliadne sa po prázdnej izbe a potom sa spýta, akoby si na niečo spomenul: „Povedzte, máte muža alebo synov?“

„Muža a syna mi zabili na fronte. Druhý syn je v zajatí“, – žena mimovoľne pozrie na fotografie visiace na stene.

„Kde?“ – krátko sa pýta major.

Žena sa opäť zľahka zaváha a potom ticho povie: „V Rusku...“

Major si prezrie štandardný korešpondenčný lístok s červeným krížom, ktorý mu žena podala, zapíše si meno a číslo poľnej pošty tábora pre vojenských zajatcov.

„Napíšem veliteľovi tábora a najvyššiemu vedeniu. Prihovorím sa za predčasné prepustenie“, – povie mi.

Vonku tak ako predtým svieti slnko. Po chodníkoch sa prechádzajú sivé holuby, kývajú hlávkami a poškuľujú na rôzne strany strán rubínovými očami. Neodlietajú, keď ideme po chodníku, len nám zdvorilo ustúpia z cesty.

Poznal som tohto majora na fronte. Keď bol veliteľom prieskumného oddielu štábu divízie, triedil zajatcov. Keď videl na čiapke mŕtvy symbol smrti SS a vedel, že každý z nich má na svedomí desiatky zahubených ľudských duší, nikdy neváhal a posielal ich špeciálnym transportom do tylu s vedomím, že ich životná cesta sa skončí za najbližšou zákrutou cesty.

Okolo nás sa prechádzajú holuby, zdvorilo nám uvoľňujú cestu. Ako rovní rovným. Lipy a gaštany Berlína omyté ostrým septembrovým slnkom ticho šelestia listami. Život ide ďalej. Život je silnejší ako smrť. A život je obzvlášť krásny, ak človek nemá v duši nenávisť, ak chce spraviť niečo dobré pre všetkých – živých aj mŕtvych.

Климов, Григорий: Песнь победителя. Харьков: Свитовид 2003. ISBN 966-7921-16-6